

**§16. АЛАСА ТАУЛЫ
ӨЛКЕЛЕР**

**§17. БИІК ТАУЛЫ
ӨЛКЕЛЕР**

Сарыарқа — Қазақстан жеріндегі ең
ежелгі, мүжілген аласа таулы өлке.
Абсолюттік орташа биіктігі 500-600 м.
Оған миллиондаған жылдар бойы жел мен
жаңбыр, ыстық пен аяз, қар мен ағын су
күшті әсер еткен. Бір кездегі биік таулар
сыртқы күштердің әсерінен мүжіліп, алуан
түрлі жер бедерлері қалыптасқан. Аласа
таулар, қырқалар, ұсак шоқылар, жазықтар
пайда болды.

Көкшетау
қыраты

Қарқаралы

Ұлытау

Шыңғыстау

Ақсорың

Мұғалжар таулары

● Мұғалжар

A topographic map of the Mughaljar Mountains region in Kazakhstan. The map shows the mountain range in green, with surrounding areas in yellow and brown. A blue dot marks the location of Mughaljar, with the label 'Мұғалжар' next to it. The map includes contour lines and a network of rivers and lakes.

Мұғалжар Тауы— Оралдың оңтүстік жалғасы, Ақтөбе облысы аумағында солтүстіктен оңтүстікке қарай 400 км-ге созылып жатыр. Ені 200 км-дей.

Орташа биіктігі 300 м.

Ең биік жері — Үлкен Боқтыбай тауы (657 м). Солтүстігінде жіңішке бұйрат түрінде басталып, әрі қарай бір-біріне жарыса орналасқан екі қатар тізбекке бөлінеді. Олардың арасын беті сәл белесті ойыс бөледі (ені 15 — 20 км). Жоталар кей жерлерде бір-бірімен төбелер жүйесі арқылы жалғасады.

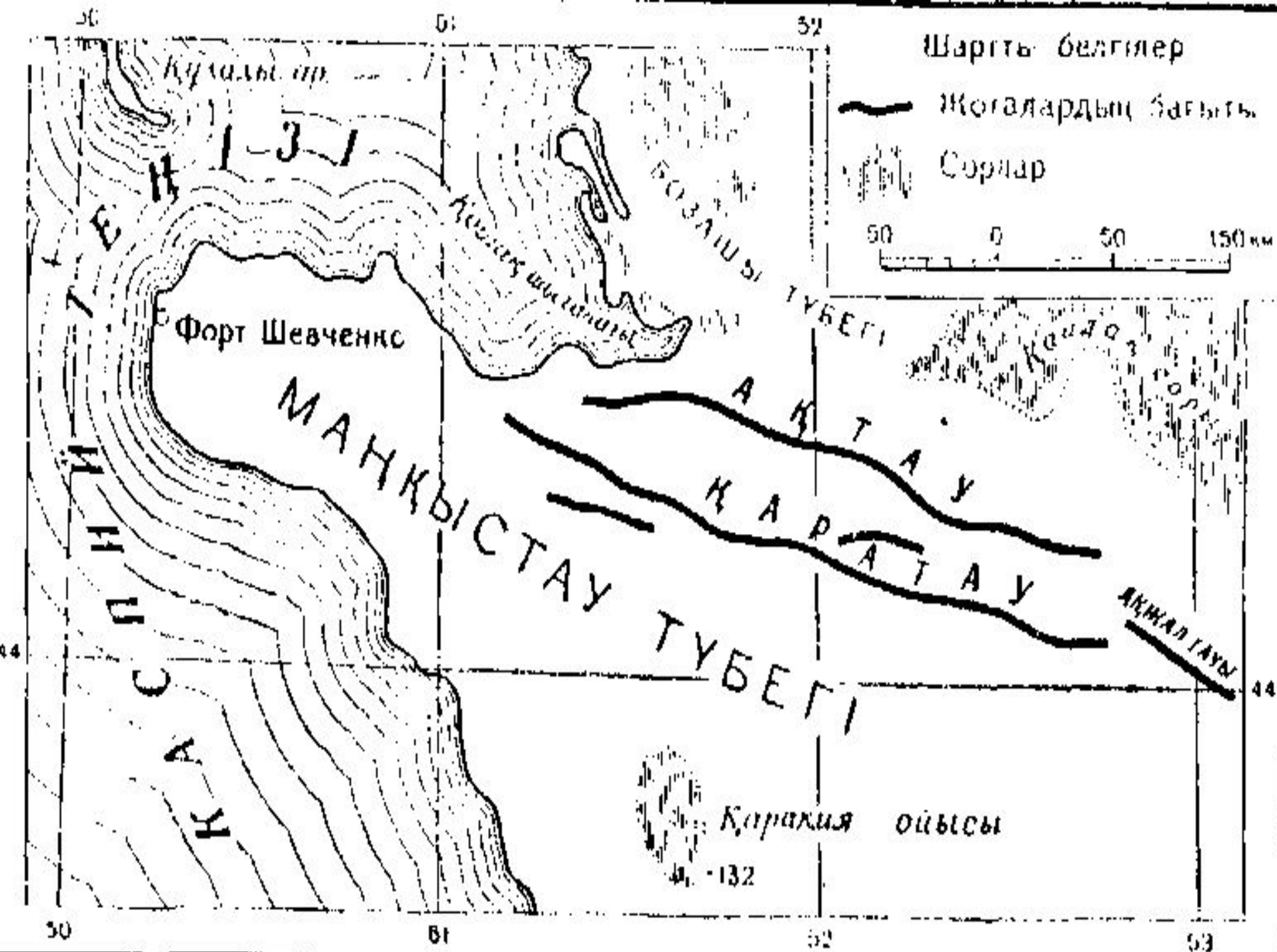

Мұғалжар тауы
қойнауында мыс,
никель, марганец,
сирек металдардың,
фосфорит және тас
көмірдің кен
орындары
барланған.
Олардың
кейбіреулері
(никель, фосфорит,
т.б.) өндірілуде

МАҢҒЫСТАУ ТАУЛАРЫ

- Ең үлкені Қаратау жотасы

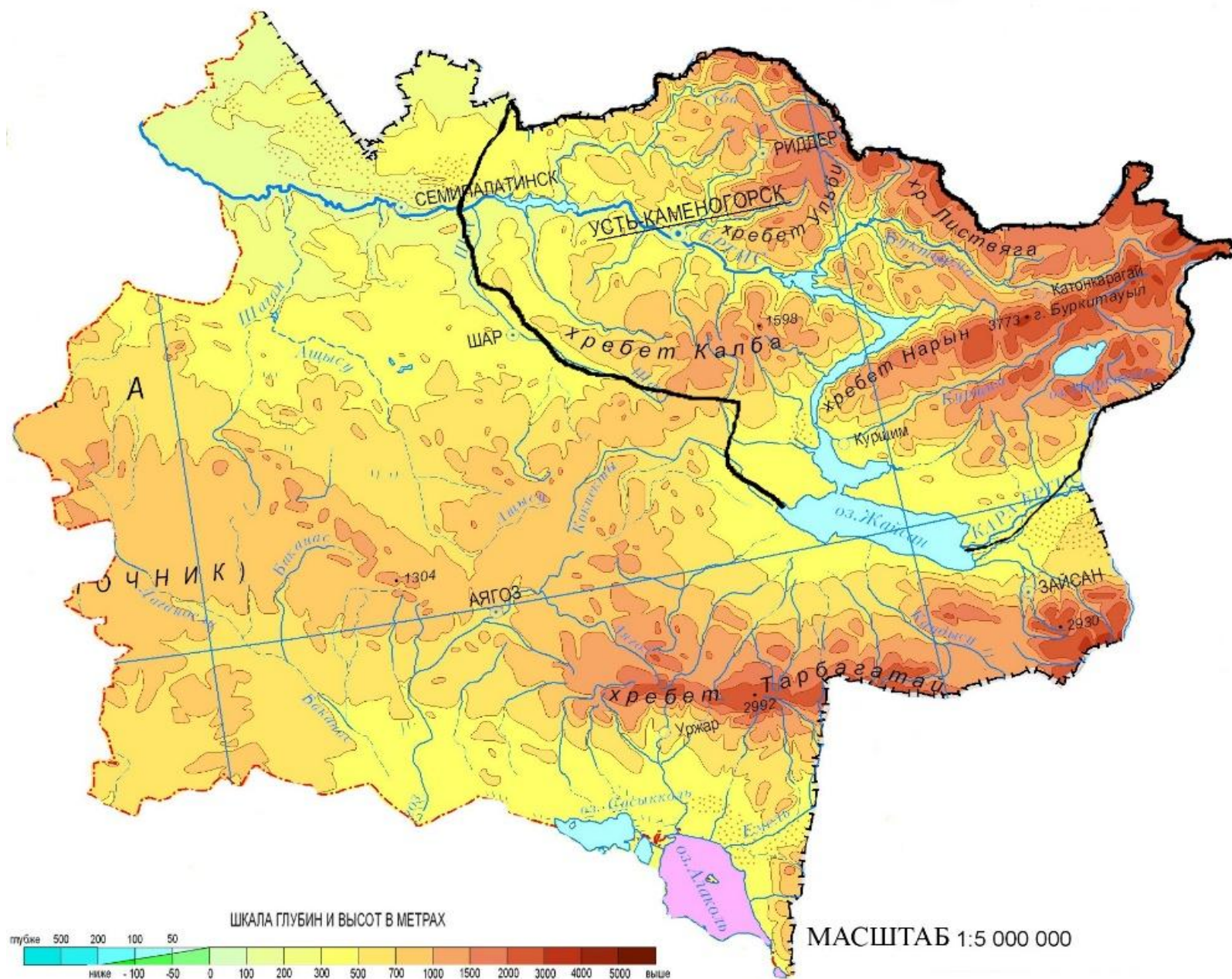
- Биіктігі – 300-450 м.

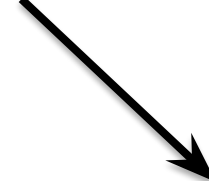
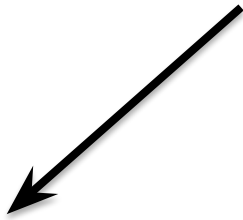
Алтай тау жүйөсү

- Алтай тауы

- Сібірдің оңтүстігіндегі ең биік таулы өлке
- Негізгі бөлігі Ресей жерінде жатыр
- Қазақстан жеріне Алтай тау жүйесінің оңтүстік-батыс бөлігі ғана кіреді.

Жер бедерінің ерекшеліктеріне
қарай қазақстандық Алтай
аудандары

Оңтүстік
Алтай

Кенді
Алтай

Қалба
жотасы

Оңтүстік Алтай

Солтүстігінде
Бұқтырма
өзенімен

Батысында
Қалба
жотасымен

Шығысында
Үкөк тау
қыратымен

Оңтүстігінде
Зайсан, Қара
Ертіс өзенімен

Солтүстік тау
бөлігінің жоталары

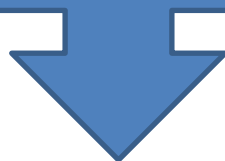
Тарбағатай (2739м)
Сарымсақты
(3373м)
Нарын (2386м)

Оңтүстік тау
бөлігінің жоталары

Оңтүстік Алтай
(3483м)
Сарытау (3300м)
Күршім (2644м)

Кенді Алтай – Оңтүстік Алтайдың
солтүстік – шығыс бетінде

Үлбі (2300м)
Иванов (2775м)
Үбі (2100м)
тау жоталарынан тұрады

Сауыр - Тарбағатай

- Сауыр жотасы- тау жүйесінің биік бөлігі.

- Оның ең биік нүктесі - Мұзтау (3816 м).

- Қазақстан жеріне Сауырдың тек батыс бөлігінің солтүстік беткейі кіреді.

- Мұндағы мәңгі қар жататын белдеу 3300 м биіктікте.

- Жотаның Қазақстан жеріндегі ұзындығы 60-65 км.

- Батысқа қарай ол аласарып, Маңырақ жотасына ұласады.

- Тарбағатай - Зайсан және Балқаш-Алакөл қазан шұңқырлары аралығындағы су айрық жота. Шығыс Қазақстан облысы жерінде.
- Ең биік нүктесі - Тастау (2992 м). Онда мұздықтар жоқ.
- Оның орташа биіктігі теңіз бетінен 2000-2100 м ғана.
- Жота ендік бағытта батыстан шығысқа қарай 300 км-ге созылып жатыр, ені 30-50 км.
- Шығысында Сауыр жотасына ұласады.

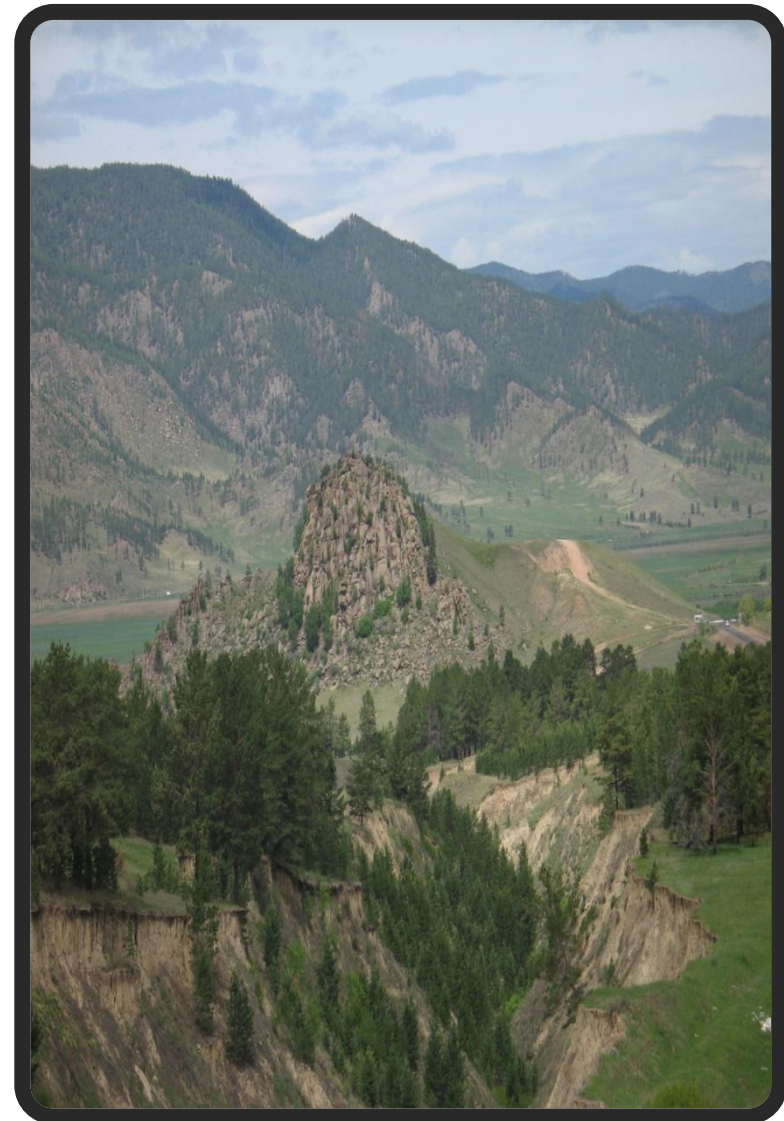
Ғарыштан
-
қатпарланған таулы
өлке.

Оның негізгі
құрылымы
жоғарғы пале
озойда герци
н катпарлану
ы кезінде
қалыптасқан.

Ол Альпі тау
көтерілу
кезінде
жаңғырып
қайта

- Сауыр-Тарбағатай негізінен жоғарғы палеозой жыныстарынан
 - кристалды тақтатастан
 - құмтастан
 - әктастан
- Саздан түзілген.

Тянь-Шань таулы өлкөсү.

**Солтүстік Тянь-Шань - Кетпен,
Күнгеі Алатау, Іле Алатауы,
Қырғыз Алатауы мен Шу-Іле
тауларынан тұрады. Солтүстік
Тянь-Шань жоталары 4,5 мың
метрден биік: Теріскей Алатауы
(5218 м), Іле Алатауы (4973 м),
Қырғыз Алатауы (4875 м). Кейбір
жоталар тауаралық
қазаншұңқырларда доға тәріздес
иіліп орналасқан.**

Кетпен жотасы

- Оңтүстік батыстан шығысқа қарай 300 км-ге созылып жатыр.
- Ең биік жері Небесная тауы (3652 м).
- Эффузиялық жыныстардан, әктас, граниттен түзілген.

Іле алатауы

- Тянь-Шаньның солтүстігіндегі ең биік тау жотасы.
- Шығыстан батысқа қарай қанша км созылып жатыр?
- Ең биік нүктесі: Талғар